

Bruksela, dnia 2.9.2016 r.
COM(2016) 522 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**Sprawozdanie roczne z działalności Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych
i rozwoju technologicznego w 2015 r.**

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Sprawozdanie roczne z działalności Unii Europejskiej w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego w 2015 r.

1. INFORMACJE OGÓLNE DOTYCZĄCE SPRAWOZDANIA ROCZNEGO Z DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE BADAŃ NAUKOWYCH I ROZWOJU TECHNOLOGICZNEGO

Sprawozdanie roczne z działalności Unii Europejskiej (UE) w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego opracowano zgodnie z art. 190 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Celem niniejszego sprawozdania jest przedstawienie zwięzłego i niewyczerpującego przeglądu najważniejszych działań podjętych w roku sprawozdawczym.

2. SZERSZY KONTEKST POLITYCZNY W 2015 R.

Rok 2015 był pierwszym rokiem pracy Komisji Jeana-Claude'a Junckera. Na początku swojej kadencji przewodniczący J.-C. Juncker stwierdził, że będzie to nowy początek dla Europy, i przedstawił swój program na rzecz zatrudnienia, wzrostu, sprawiedliwości oraz zmian demokratycznych, skupiający się na dziesięciu priorytetach politycznych, które są najważniejszymi wyzwaniami gospodarczymi i społecznymi. Program ten ukształtował kierunki nowego podejścia politycznego, skupił się na „dużych sprawach”, w przypadku których obywatele oczekują, że Europa odegra ważną rolę¹, i w których badania naukowe i innowacje mają mieć duże znaczenie.

Najważniejsze wydarzenia roku – począwszy od wolniejszego niż oczekiwane ożywienia gospodarek europejskich po presję migracyjną na zewnętrznych granicach Unii i bezprecedensowe ataki terrorystyczne na terytorium UE – wzmocniły potrzebę utrzymania nacisku na te priorytety.

W rzeczywistości umiarkowane ożywienie gospodarcze w strefie euro i całej UE utrzymywało się w 2015 r. przez trzeci rok. Wzrost gospodarczy w dużym stopniu podtrzymywany był tymczasowymi czynnikami, w tym spadkiem cen ropy, akomodacyjną polityką pieniężną i stosunkowo niską zewnętrzną wartością euro. Mimo że ożywienie gospodarcze było odporne i powszechne we wszystkich państwach członkowskich, pozostawało powolne i nierówne, co wymagało podjęcia zdecydowanych działań politycznych w 2016 r. w postaci inwestycji i reform strukturalnych.

Powołano zaproponowany przez Komisję plan inwestycyjny dla Europy wraz z nowym Europejskim Funduszem na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) o wartości 315 mld EUR i rozpoczęto jego realizację. Fundusz został uruchomiony i zapewnia wysokiej jakości inwestycje w celu dalszego pobudzenia europejskiej gospodarki, w tym w obszarze badań naukowych i innowacji oraz na rzecz innowacyjnych MŚP i małych spółek o średniej kapitalizacji.

Jednocześnie w ciągu całego roku składano wnioski, zgodne z realizowanym przez Komisję nowym Programem lepszego stanowienia prawa, których celem jest wprowadzenie podstawowych elementów unii energetycznej, jednolitego rynku cyfrowego, unii rynków kapitałowych, agendy UE na rzecz bezpieczeństwa, europejskiej agendy w zakresie migracji, planu działania na rzecz sprawiedliwego i wydajnego systemu opodatkowania przedsiębiorstw, nowej strategii handlowej, a także – co równie istotne – wnioski legislacyjne służące pogłębieniu i wzmocnieniu unii gospodarczej i walutowej.

---

¹ http://ec.europa.eu/priorities/state-union-2015_en

W sprawozdaniu pięciu przewodniczących przedstawiono ambitny lecz pragmatyczny plan działania na rzecz pogłębienia unii gospodarczej i walutowej, po którym wystąpiono z szeregiem inicjatyw ustawodawczych.

Kryzys uchodźczy, który jest jednym z najpilniejszych wyzwań, przed jakimi stoi obecnie Europa, wymagał podjęcia przez Unię Europejską zdecydowanych wspólnych działań i trwały nieustanne prace na rzecz skoordynowanej reakcji Europy na problem uchodźców i migracji.

UE uruchomiła również znaczne zasoby polityczne, finansowe i naukowe, aby pomóc ludziom dotkniętym epidemią wirusa Ebola i aby ją powstrzymać i kontrolować oraz leczyć zakażenia i ostatecznie zwalczyć epidemię. Łączny wkład finansowy UE w zwalczanie epidemii wynosi ponad 1,2 mld EUR. Kwota ta obejmuje środki finansowe od państw członkowskich i Komisji Europejskiej.

Podczas paryskiej konferencji klimatycznej (COP 21) w grudniu 2015 r. 195 krajów przyjęło pierwsze w historii powszechne, prawnie wiążące światowe porozumienie w dziedzinie klimatu. W porozumieniu, które ma wejść w życie w 2020 r., określono ogólnoświatowy plan działań, który ma ochronić świat przed groźną zmianą klimatu poprzez ograniczenie globalnego ocieplenia do wartości znacznie poniżej 2 °C. UE odegrała wiodącą rolę, a Komisja Europejska ogłosiła nową strategię badań naukowych, innowacji i konkurencyjności unii energetycznej w celu ożywienia badań naukowych i innowacji prowadzących do osiągnięcia światowych celów w dziedzinie klimatu.

3. RAMY POLITYKI

Tworzenie i wspieranie ekosystemu otwartych innowacji zachęca do dynamicznego obiegu wiedzy i ułatwia przekształcanie tej wiedzy w wartość społeczno-gospodarczą. W ciągu roku sprawozdawczego stworzono podstawy dla opracowania inicjatywy ogólnoeuropejskiego funduszu (lub funduszy), który miał zostać zainicjowany w 2016 r.; ogłoszono przyznawanie „pieczęci doskonałości”²; i zapoczątkowano dyskusję na temat utworzenia Europejskiej Rady ds. Innowacji. Komisja ustanowiła nowy mechanizm doradztwa naukowego³, tak aby można było powołać zróżnicowaną grupę czołowych europejskich ekspertów w celu zapewnienia niezależnego doradztwa naukowego na potrzeby procesu kształtowania unijnej polityki.

W ramach nowego unijnego programu lepszego stanowienia prawa⁴, zainicjowanego w maju 2015 r., rozpoczęto już prace nad oceną wpływu obowiązujących lub proponowanych unijnych regulacji dotyczących innowacji, aby zmaksymalizować wsparcie dla innowacji za pomocą przepisów (InnovRefit)⁵. Kolejną sprawą, którą należy zbadać w ramach InnovRefit są porozumienia na rzecz innowacyjności⁶. Będą one dotyczyły regulacyjnych wątpliwości wskazanych przez innowatorów, które w ramach istniejących uregulowań prawnych mogą utrudniać innowacje. Jako pierwszy krok na rok 2016 przewidziano działanie pilotażowe w gospodarce o obiegu zamkniętym, które dzięki zawieraniu porozumień z zainteresowanymi podmiotami i organami publicznymi ma pomóc innowatorom napotykanym przeszkody regulacyjne⁷.

² <https://ec.europa.eu/research/regions/index.cfm?pg=soe>

³ <https://ec.europa.eu/research/sam/index.cfm>

⁴ COM (2015) 215 final „Program UE – Lepsze wyniki dzięki lepszemu stanowieniu prawa”.

⁵ SWD(2015) 298 z 15.12.2015. Dokument roboczy służb Komisji „Better regulations for innovation-driven investment at EU level” (Lepsze stanowienie prawa z myślą o inwestycjach wykorzystujących innowacje na szczeblu UE).

⁶ <https://ec.europa.eu/research/innovation-deals/index.cfm>

⁷ http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/circular-economy/docs/communication-action-plan-forcircular-economy_en.pdf.

Otwarta nauka opisuje zachodzący proces zmian w sposobach prowadzenia badań naukowych, współpracy naukowców, dzielenia się wiedzą i organizacji nauki. Jest ona możliwa dzięki technologiom cyfrowym i napędzana ogromnym przyrostem danych, globalizacją oraz rozszerzeniem społeczności naukowej o nowe podmioty (np. nauka obywatelska). W perspektywie krótkookresowej otwarta nauka może zapewniać większą przejrzystość, otwartość, dostępność i współdziałanie w ramach sieci współpracy. W perspektywie długookresowej może sprawić, że nauka będzie wydajniejsza, rzetelniejsza i w bardziej adekwatny sposób odpowie na wielkie wyzwania naszych czasów, a także przyczyni się do współtworzenia i otwartych innowacji. Będzie również sprzyjać rzetelności badawczej, która, jak podkreślono w konkluzjach Rady z dnia 1 grudnia 2015 r.⁸, stanowi podstawę zapewnienia wysokiej jakości badań naukowych. Jednym z konkretnych działań następczych programu Horyzont 2020 było zaktualizowanie wzoru umowy o udzielenie dotacji, tak aby odzwierciedlała ona znaczenia rzetelności badawczej. Znaczący postęp odnotowano również w dyskusjach o poprawie otwartego dostępu do wyników badań naukowych i danych wyjściowych, a także tworzeniu europejskiej chmury dla nauki.

W 2015 r. Komisja wzmocniła współpracę międzynarodową w dziedzinie badań naukowych i innowacji z krajowymi i regionalnymi partnerami w oparciu o wspólne interesy i wzajemne korzyści. Otwartość na świat pomoże wzmocnić atuty Europy, tak aby stała się silniejszym podmiotem globalnym, podnieść poziom doskonałości europejskich badań naukowych i konkurencyjności przedsiębiorstw europejskich oraz skuteczniej stawić czoło wyzwaniom społecznym. Komisja w dalszym ciągu koncentrowała się na wzmocnieniu efektu synergii z politykami zewnętrznymi przez koordynację działań programu „Horyzont 2020” z działaniami prowadzonymi w ramach innych instrumentów, jak również z działaniami państw członkowskich UE, zwłaszcza za pośrednictwem forum SFIC⁹. Zacieśniono relacje z organizacjami międzynarodowymi, takimi jak UNESCO, i podjęto inicjatyw, które przyczynią się do osiągnięcia ogólnych celów określonych w komunikacie „Europejski program w zakresie migracji”.

Jako członek założyciel Grupy ds. Obserwacji Ziemi (GEO) Komisja przystąpiła do planu wdrożenia Globalnej Sieci Systemów Obserwacji Ziemi (GEOSS) na lata 2015–2025, która zapewni decydom, badaczom i innowatorom otwarty dostęp do danych obserwacyjnych Ziemi z dowolnego miejsca na świecie. Transatlantyckie Stowarzyszenie Badań Oceanów rozpoczęło swoje pierwsze mapowanie transatlantyckie. UE wsparła centrum badań i technologii SESAME (Synchrotron-light for Experimental Science and Applications in the Middle East) w Jordani, gdzie nauka służy wspieraniu kultury pokoju, jak również doskonałości w zakresie badań naukowych i technologii na szeroko rozumianym Bliskim Wschodzie.

Komisja Europejska zapoczątkowała inicjatywę „science4refugees” skierowaną do osób ubiegających się o azyl oraz do naukowców i badaczy, którzy znajdują się wśród uchodźców. Jej celem jest ułatwienie nawiązywania kontaktów przez uchodźców i osoby ubiegające się o azyl, które dysponują doświadczeniem naukowym, z ośrodkami naukowymi, dobrowolnie określającymi się jako „organizacje przyjazne uchodźcom”.

W 2015 r. w ramach europejskiego semestru na rzecz koordynacji polityki gospodarczej przyjęto zestaw zaleceń dla poszczególnych krajów w zakresie badań naukowych i innowacji. Wszystkie sprawozdania dotyczące poszczególnych krajów w ramach europejskiego semestru zawierały obszerne analizy systemów państw członkowskich w zakresie badań naukowych i innowacji, z wyraźnym wskazaniem głównych wyzwań

---

⁸ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14853-2015-INIT/pl/pdf>

⁹ Strategiczne forum ds. międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej.

w tym obszarze, oraz ocenę reakcji politycznych na wyzwania¹⁰. Umożliwiło to późniejszy pogłębiony dialog z państwami członkowskimi na podstawie rozdziałów sprawozdań poświęconych badaniom naukowym i innowacjom. Opracowano plan działania w zakresie europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) na lata 2015–2020, którego celem jest ułatwianie podejmowania działań przez państwa członkowskie oraz wzmocnienie tych działań.

W marcu 2015 r. wprowadzono narzędzie wspierania polityki programu „Horyzont 2020” jako nowy instrument, który umożliwia państwom członkowskim i państwom stowarzyszonym w ramach programu „Horyzont 2020” praktyczne wsparcie opracowywania, realizacji i oceny reform mających na celu podniesienie jakości ich inwestycji w badania naukowe i innowacje oraz strategii politycznych i systemów. Reformy te dotyczą na przykład pobudzania silniejszych i ściślejszych powiązań między nauką a biznesem lub wprowadzenia finansowania opartego na wynikach badań publicznych instytutów badawczych.

Narzędzie wspierania polityki zapewnia państwom członkowskim i państwom stowarzyszonym w ramach programu „Horyzont 2020” dostęp do niezależnych ekspertyz i analiz na wysokim poziomie za pomocą szerokiej oferty usług, takich jak przeglądy wzajemne krajowych systemów badań naukowych i innowacji, wsparcie konkretnych reform lub wzajemnego uczenia się w oparciu o projekty. Ponadto narzędzie wspierania polityki oferuje dostęp do ośrodka wiedzy za pośrednictwem swojej strony internetowej: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en>.

Narzędzie wspierania polityki programu „Horyzont 2020” jest instrumentem opartym na zapotrzebowaniu i stanowi odpowiedź na wnioski złożone przez organy krajowe na zasadzie dobrowolności. W 2015 r. podjęto trzy pilotażowe działania w ramach narzędzia wspierania polityki: wzajemny przegląd bułgarskiego systemu badań naukowych i innowacji¹¹, wstępny przegląd wzajemny węgierskiego systemu badań naukowych i innowacji¹² oraz warsztaty wzajemnego uczenia się na temat działań pobudzających inwestycje przedsiębiorstw w badania naukowe i innowacje. W 2015 r. zapoczątkowano kilka innych działań, np. wzajemne oceny krajowych systemów badań naukowych i innowacji na Węgrzech i w Mołdawii; szczególne wsparcie dla Malty na potrzeby monitorowania strategii tego kraju w zakresie badań naukowych i innowacji; wzajemne uczenie się dotyczące oceny *ex post* dotacji w dziedzinie badań naukowych i innowacji, zachęt podatkowych w tym zakresie oraz oceny skomplikowanych programów PPP. Wyniki tych działań są spodziewane w okresie od kwietnia do września 2016 r. Ponadto w 2016 r. przewiduje się uruchomienie szeregu działań w ramach narzędzia wspierania polityki, obejmujących wszystkie usługi tego instrumentu.

Ponadto podjęto prace w celu wzmocnienia metod oceny, służących do określenia wpływu inwestycji w zakresie badań naukowych i innowacji na poziomie unijnym i krajowym, w tym przez ulepszenie obecnych modeli makroekonomicznych, tak aby możliwe było bardziej realistyczne określenie, w jaki sposób finansowanie badań naukowych i innowacji przekłada się na wzrost gospodarczy i postęp społeczny.

4. REALIZACJA PROGRAMU „HORYZONT 2020”

Program „Horyzont 2020” został dostosowany do programu Komisji za pomocą własnych programów prac. W trudnym kontekście politycznym i gospodarczym szczególnie ważne

¹⁰ Zob. sekcje poświęcone europejskiemu semestrowi pod adresem <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/country-analysis>

¹¹ <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/horizon-2020-policy-support-facility-peer-review-bulgarian-research-and-innovation-system>

¹² <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/library/horizon-2020-policy-support-facility-pre-peer-review-hungarian-research-and-innovation>

jest to, aby zmaksymalizować wkład programu ramowego w realizację priorytetów przewodniczącego Junckera, w szczególności jednolitego rynku cyfrowego, unii energetycznej, gospodarki o obiegu zamkniętym, Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS), oraz we wzmacnienie pozycji Europy w świecie. Realizacja programu „Horyzont 2020” również przyczyni się do zwiększenia realizacji planu działania komisarza Carlosa Moedasa.

Doświadczenia wynikające z pierwszych zaproszeń do składania wniosków miały zasadnicze znaczenie dla przygotowania programu prac na lata 2016–2017 o łącznej wartości 16 mld euro, który zainicjowano w październiku 2015 r.

W dniu 25 września 2015 r. Komisja uruchomiła internetowy kwestionariusz w celu zebrania opinii zainteresowanych stron na temat oddziaływania środków upraszczających wprowadzonych w programie „Horyzont 2020” i pozyskania nowych pomysłów przyszłego uproszczenia. Badanie potwierdziło, że znacząca część użytkowników jest zadowolona z uproszczeń wprowadzonych w programie „Horyzont 2020”.

Program prac „Horyzontu 2020” pokrywa wprawdzie zdecydowaną większość środków finansowych dostępnych w ramach programu, jego uzupełnienie stanowią jednak odrębne programy prac Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych, Euratomu, Wspólnego Centrum Badawczego, jak również strategiczny plan innowacji Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT).

Budżet EIT na lata 2014–2020 wynosi 2,38 mld EUR, jak określono w programie ramowym „Horyzont 2020”. Pierwsza fala wspólnot wiedzy i innowacji EIT (WWiI), czyli WWiI poświęcona technologiom informacyjno-komunikacyjnym (KIC ICT Labs), klimatowi (Climate-KIC), oraz zrównoważonej energii (KIC InnoEnergy) odnotowywała w 2015 r. stały wzrost pod względem budżetowym, a także w zakresie działań i wyników, druga fala natomiast, a mianowicie WWiI poświęcone zagadnieniom związanym ze zdrowiem oraz surowcami, były na etapie powstawania.

W dalszym ciągu propagowano efekt synergii z europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi (EFSI). W ramach programu prac na lata 2016–2017 zachęca się wnioskodawców do określania obszarów inteligentnej specjalizacji w swoim państwie członkowskim lub regionie oraz zbadania możliwości synergii z odpowiednimi Instytucjami Zarządzającymi EFSI na ich terytorium¹³. Od 2016 r. ponadprzeciętnym, niefinansowanym wnioskom w ramach instrumentu MŚP będą przyznawane „pieczęci doskonałości”. Przyznawanie „pieczęci doskonałości” umożliwi krajom/regionom uznawanie znaku jakości przyznawanego obiecującym wnioskodawcom składanym w ramach programu „Horyzont 2020” oraz wspieranie ich dostępu do różnych źródeł finansowania, takich jak europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne oraz inne krajowe lub regionalne programy inwestycyjne. Działania te zostaną uzupełnione przez kampanię mobilizacji środków i w regionach/krajach w celu włączenia systemów finansowania przyjaznych wobec MŚP w ramy realizacji programów operacyjnych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Pierwsze kroki w kierunku strategicznego programowania dotyczącego ostatniego cyklu programu prac podjęto w związku z odnowieniem grup doradczych programu „Horyzont 2020” oraz działaniami w zakresie prognozowania.

4.1 Odpowiedzi na zaproszenia do składania wniosków

Do końca 2015 r. zakończono prawie 200 zaproszeń w ramach programu „Horyzont 2020”, a liczba złożonych wniosków wyniosła 84 793. Wybrano 7 121 wniosków, a kwota wkładu

---

¹³ http://ec.europa.eu/regional_policy/indexes/in_your_country_pl.cfm

UE do wybranych wniosków wyniosła 14,18 mld EUR. Tylko w 2015 r. podpisano 5 234 umowy o udzielenie dotacji, a kwota unijnego wkładu finansowego wyniosła 9,2 mld EUR.

Udział sektora prywatnego w ramach zaproszeń od początku programu i do końca roku sprawozdawczego wynosi 32,2 %. W filarze 3 i 2, z wyjątkiem kategorii „dostęp do finansowania ryzyka”, 42,17 % wszystkich beneficjentów w podpisanych umowach o udzielenie dotacji wywodziło się z sektora przemysłowego.

Ponadto w styczniu 2015 r. zapoczątkowano nową inicjatywę pilotażową „Szybka ścieżka do innowacji” o wartości 200 mln EUR, a jej podstawowym celem jest wspieranie innowacji poprzez skrócenie czasu potrzebnego do wprowadzenia innowacyjnych pomysłów na rynek. Spośród 498 złożonych wniosków 31 uzyskało finansowanie większe niż 68 mln EUR. Prawie połowę uczestników projektu stanowiły MŚP.

4.2 Kluczowe elementy w ramach programu „Horyzont 2020”:

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)

23 % połączonych budżetów na lata 2014–2015 przeznaczonych na cele szczegółowe „Wiodąca pozycja w zakresie technologii wspomagających i przemysłowych” (LEIT) oraz „Wyzwania społeczne” (czyli kwotę 1,7 mld EUR) przyznano MŚP.

Dzięki początkowej koncentracji wysiłków EFIS na systemie poręczeń InnovFin dla MŚP do końca 2015 roku osiągnięto już prawie 45 % wartości docelowej ustalonej w odniesieniu do dostępu do finansowania dłużnego dla innowacyjnych MŚP i małych spółek o średniej kapitalizacji, przy czym dostępny na rynku wolumen pożyczek wyniósł co najmniej 4 mld EUR.

Nauki społeczne i humanistyczne

W 2015 r. zintensyfikowano działania na rzecz wzmocnienia interdyscyplinarnej przydatności zaproszeń do składania wniosków, ze szczególnym uwzględnieniem badań w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych. W 2015 r. 81 tematów wykazywało przydatność w zakresie nauk społecznych i humanistycznych i zostały one włączone w obszar nauk społecznych i humanistycznych jako integralna część przedmiotu badań. Ponadto eksperci z dziedziny nauk społecznych i humanistycznych uczestniczyli w panelach oceniających, a ekspertom i moderatorom udzielono ukierunkowanych wskazówek.

Ponadto nauki społeczne i humanistyczne odegrały ważną rolę w ramach wyzwania społecznego 6 „Europa w zmieniającym się świecie – integracyjne, innowacyjne i refleksyjne społeczeństwa”, w przypadku którego wskaźnik tematów istotnych z punktu widzenia nauk społecznych i humanistycznych wyniósł 80 %.

Wymiar związany z płcią kulturową:

Prowadzono prace na rzecz lepszego włączenia aspektu płci kulturowej do programu „Horyzont 2020”, a w programie prac na lata 2016–2017 lepiej go wyeksponowano, nie tylko pod względem ilościowym, lecz także jakościowym. Zagadnienie równości płci ma obecnie swoją stronę w witrynie internetowej programu „Horyzont 2020”¹⁴ i zwiększono wysiłki na rzecz uwzględnienia aspektu płci. Ponadto prawie 40 % ekspertów oceniających w ramach programu „Horyzont 2020” w 2015 r. stanowiły kobiety.

Działania w dziedzinie klimatu i zrównoważony rozwój

---

¹⁴ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/promoting-gender-equality-research-and-innovation>

Trwa monitorowanie wydatków w ramach programu „Horyzont 2020” w ramach działań w dziedzinie klimatu i zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do wartości docelowych wynoszących odpowiednio 35 % i 60 % wydatków określonych w rozporządzeniu dotyczącym tego programu.

Ostateczne dane liczbowe za rok 2014 pokazują, że w pierwszym roku programu „Horyzont 2020” celów tych nie osiągnięto. Dyrekcje generalne odpowiedzialne za realizację programu „Horyzont 2020” uzgodniły w związku z tym szereg działań służących propagowaniu włączenia działań na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju, udoskonaleniu metody monitorowania oraz zwiększeniu inwestycji w ramach programu wspierających te cele w kolejnych latach. Wspomniane dane liczbowe dotyczące wydatków programu „Horyzont 2020” wykazane za rok 2014 (odpowiadające kwocie 8 317 mln EUR) stanowią 24 % środków na działania w dziedzinie klimatu i 46 % środków na cele zrównoważonego rozwoju.

Zapewnianie szerszego uczestnictwa

Niezależnie od wspomnianego już narzędzia wspierania polityki i „pieczęci doskonałości” w 2015 r. wybrano 31 projektów w ramach instrumentu tworzenia zespołów (tzw. *Teaming*), aby wspomóc podnoszenie poziomu efektywności działalności badawczej i zwiększyć inwestycje w krajach o niższym rankingu osiągnięć badawczych. Na każdy projekt przyznano do 500 000 EUR (łącznie 14,2 mln EUR) na przygotowanie planów operacyjnych dla nowych centrów doskonałości lub na modernizację istniejących. Czternastu uniwersytetom, instytutom technicznym i podmiotom prywatnym w tych częściach Europy, które nie uzyskały tak dobrych wyników w dziedzinie badań i innowacji, jak to było możliwe, udzielono wsparcia ze środków unijnych w wysokości maksymalnie 2,5 mln EUR w celu pobudzenia ich możliwości badawczych poprzez wyznaczenie „katedr Europejskiej Przestrzeni Badawczej”. Ogłoszono zaproszenie dotyczące współpracy w ramach twinningu o wartości 66,24 mln EUR, którego efektem było 66 finansowanych projektów. Ponadto wsparcia udzielano nadal na COST (europejska współpraca naukowo-techniczna).

Współpraca międzynarodowa

Częściowo ze względu na zniesienie niektórych specjalnych instrumentów współpracy międzynarodowej, zmianę warunków finansowania państw z grupy BRIC-M¹⁵, a także skutek społeczno-ekonomicznych niepokojów w państwach południowego sąsiedztwa, udział niestowarzyszonych krajów trzecich w programie „Horyzont 2020” zmniejszył się o połowę w stosunku do 7PR. W odpowiedzi na tę sytuację więcej tematów w programie prac będzie uznawanych za szczególnie istotne dla współpracy międzynarodowej. Pierwszym krokiem jest zwiększenie w programie prac na lata 2016–2017 o około 10 % liczby tak oznaczonych tematów w porównaniu z programem prac na lata 2014–2015. Ponadto Chiny, Japonia, Korea, Meksyk, Rosja, Tajwan, Australia oraz prowincje Kanady i stany Brazylii stworzyły mechanizmy współfinansowania w celu finansowania uczestnictwa swoich naukowców w projektach programu „Horyzont 2020”. Konieczne będą dalsze działania, by odwrócić ten drastyczny spadek, m.in. w krajach sąsiadujących z UE.

Działania z zakresu komunikacji i ukierunkowane wydarzenia w obszarze partnerstwa zostały wzmocnione, w szczególności za pomocą kampanii „Horyzont 2020 – otwarty na świat”, koncentrującej się na propagowaniu doskonałości unijnego krajobrazu badań naukowych i innowacji; wydarzenia „Destination Europe” propagujące możliwości kariery badawczej w Europie oraz uczestnictwa w kampanii „Europejski Rok Rozwoju” prowadzonej przez przedsiębiorstwa.

---

¹⁵ Brazylia, Rosja, Indie, Chiny i Meksyk.

W 2015 r. Ukraina stowarzyszyła się z programem „Horyzont 2020” i podpisano umowę o stowarzyszeniu z Tunezją, obowiązującą od dnia 1 stycznia 2016 r.

5. SIÓDMY PROGRAM RAMOWY

W listopadzie 2015 r. podano do wiadomości publicznej sprawozdanie niezależnej grupy ekspertów wysokiego szczebla, która dokonała oceny siódmego programu ramowego UE w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR)¹⁶.

Grupa wysokiego szczebla przeanalizowała osiągnięcia i rezultaty wszystkich działań finansowanych w ramach 7PR w latach 2007–2013. Główny akcent w sprawozdaniu położono wprawdzie na ocenę 7PR, zawiera ono jednak również zalecenia dotyczące programu „Horyzont 2020”.

Komisja wydała komunikat w sprawie odpowiedzi na sprawozdanie grupy ekspertów wysokiego szczebla w dniu 19 stycznia 2016 r.¹⁷, który stanowił pozytywną odpowiedź na zalecenia grupy ekspertów wysokiego szczebla. Wiele z nich uwzględniono już w programie prac „Horyzont 2020” na lata 2016–2017 i posłuży jako droga do okresowej oceny programu „Horyzont 2020”, która ma nastąpić przed końcem 2017 roku.

6. WSPÓLNE CENTRUM BADAWCZE

W 2015 r. program prac Wspólnego Centrum Badawczego był w pełni zgodny z priorytetami Komisji i je wspierał. Zasadnicze działania JRC wniosły wkład w takie priorytety jak: pobudzenie zatrudnienia, wzrostu i inwestycji; stabilna unia energetyczna z perspektywiczną polityką w kwestii zmiany klimatu i odporności na klęski żywiołowe; pogłębiony i bardziej sprawiedliwy rynek wewnętrzny oparty na wzmocnionej bazie przemysłowej; pogłębiona i bardziej sprawiedliwa unia gospodarcza i walutowa; Europejski program w zakresie migracji oraz bezpieczeństwo jądrowe (program Euratom). Udzielono wsparcia dla wysiłków Komisji w zakresie lepszych uregulowań prawnych oraz oceny skutków działalności poprzez dostarczenie narzędzi na rzecz lepszego stanowienia prawa i wsparcie dyrekcji generalnych w procesach oceny skutków, oceny i kontroli sprawności. JRC w dalszym ciągu wywiązywało się również ze swoich dotychczasowych zobowiązań długookresowych, takich jak opracowywanie norm, kontynuując rozwijanie swoich kompetencji w takich dziedzinach jak prognozowanie, przewidywanie i nauki behawioralne. Aby zrealizować swoje cele, JRC działało w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi¹⁸, środowiskiem akademickim i środowiskiem naukowym, jak również z różnymi partnerami międzynarodowymi¹⁹.

7. KOMUNIKACJA, WYKORZYSTYWANIE I UPOWSZECHNIANIE WYNIKÓW

Działania na rzecz upowszechniania i wykorzystywania wyników projektów badawczych i innowacyjnych oraz mające na celu ocenę skuteczności unijnego finansowania, a także prowadzenia działań w zakresie komunikacji, stanowią ważną i integralną część programu „Horyzont 2020”. W 2015 r. na te działania przeznaczono około 7,45 mln EUR, włącznie ze świadczeniem usług oferowanych przez CORDIS, które jest podstawową publiczną bazą danych Komisji Europejskiej oraz portalem służącym rozpowszechnianiu informacji o wszelkich dofinansowywanych ze środków unijnych projektach badawczych oraz ich wynikach. Komisja wdraża działania za pomocą poszczególnych zaproszeń do składania wniosków, działań koordynacyjnych i wspierających oraz zamówień publicznych, mających

¹⁶ https://ec.europa.eu/research/evaluations/pdf/fp7_final_evaluation_expert_group_report.pdf

¹⁷ Komunikat COM (2016) 5 final z 19.1.2016 r.

¹⁸ <https://ec.europa.eu/jrc/en/working-with-us/collaboration-member-states>

¹⁹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/working-with-us/international-cooperation>

na celu zapewnienie ukierunkowanego wsparcia projektom i konsorcjom w optymalizacji wykorzystania i upowszechniania wyników.

Wspierane działania muszą służyć opracowaniu i realizacji kompleksowego planu upowszechniania, aby zapewnić maksymalne oddziaływanie rezultatów. Po drugie, zgodnie z polityką otwartego dostępu w ramach programu „Horyzont 2020” beneficjenci muszą zapewnić, aby poddane wzajemnemu recenzowaniu publikacje naukowe powstałe dzięki finansowaniu ze środków tego programu zostały zdeponowane w repozytoriach, oraz aby zapewniony był otwarty dostęp do nich, tj. bezpłatny dostęp online dla użytkowników. Ponadto beneficjenci muszą starać się o zdeponowanie jednocześnie w repozytorium danych naukowych koniecznych do weryfikacji wyników przedstawionych w publikacjach naukowych. Po trzecie, projekt pilotażowy w zakresie otwartych danych naukowych, zainicjowany wraz z programem prac na lata 2014–2015 ma na celu poprawę i zwiększenie dostępu do danych wytwarzanych w ramach projektów oraz ich ponowne wykorzystywanie. Na podstawie podpisanych umów o dotację do końca 2015 r. około 64,4 % projektów w głównych obszarach uczestniczyło w projekcie pilotażowym. Projekt pilotażowy dotyczy wprawdzie wybranych dziedzin programu „Horyzont 2020”, odnotowano jednak również postęp w dalszym zwiększaniu zakresu otwartego dostępu do publikacji i danych naukowych, tak aby od 2017 r. otwarty dostęp do danych stał się domyślną zasadą w programach.

Przyjęcie pakietu w zakresie lepszego stanowienia prawa spowodowało wzmocnienie roli monitorowania i oceny w ramach strategicznego programowania i kształtowania polityki.

8. PROGNOZA NA 2016 R.

Prognoza na rok 2016 odzwierciedla nieustanne reagowanie na priorytety polityczne i pilne wyzwania, przed którymi stoi obecnie Europa.

Zgodnie z nowym programem Komisji, program prac na lata 2016–2017 przyczyni się do pakietu na rzecz zatrudnienia, wzrostu i inwestycji, przez co pomoże zwiększać konkurencyjność Europy na rynkach światowych, tworzyć nowe i trwałe miejsca pracy i stymulować wzrost gospodarczy.

Budżet przeznaczony na instrument na rzecz MŚP zostanie zwiększony o 50 % i wyniesie niemal 750 mln EUR na okres 2016–2017. Dalsze inwestycje, za pośrednictwem innowacyjnych instrumentów finansowych skierowanych przede wszystkim do małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), przyczynią się do poszerzenia gamy produktów finansowania dłużnego i kapitałowego oraz instrumentów wsparcia badań i innowacji; wzmocnienia sektora venture capital i szerzej rozumianego sektora kapitału własnego; zwiększonego zaangażowania „aniołów biznesu”, platform finansowania społecznościowego i fundacji dobroczynnych w finansowanie badań i innowacji; oraz zwiększenia inwestycji w transfer technologii. W dalszym ciągu propagowane będzie uzyskiwanie efektu synergii z Europejskim Funduszem na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS), a także z europejskimi funduszami strukturalnymi i inwestycyjnymi (EFSI).

Rozpoczęte programowanie strategiczne na potrzeby ostatniego programu prac w ramach „Horyzontu 2020” toruje drogę do włączenia do niego, obok obszarów określonych w programie szczegółowym, które nadal należy uwzględniać, nowo pojawiających się priorytetów i wyzwań wynikających ze zmieniającego się charakteru badań naukowych i tendencji w obszarze innowacji lub pojawiających się wyzwań i czynników politycznych, takich jak kwestie migracji, bezpieczeństwa, styk rzeczywistości materialnej z cyfrową, wyzwania energetyczne i przeciwdziałanie zmianie klimatu, zagrożenia dla zdrowia, np. związane z wirusem Zika, oraz ogólnym priorytetem polegającym na rozwijaniu i wykorzystywaniu innowacji.

Okresowa ocena programu „Horyzont 2020” zakończy się po przerwie letniej w 2017 r. W oparciu o priorytety określone w wyniku różnych konsultacji oraz na podstawie zaleceń sformułowanych w ocenie okresowej programu „Horyzont 2020” Komisja spodziewa się, że w pierwszych trzech kwartałach 2017 r. opracowana zostanie treść programu prac na lata 2018–2020, przy czym jego przyjęcie i publikacja zaproszeń do składania wniosków nastąpiłaby nie wcześniej niż w jesieni 2017 r.

W następstwie sprawozdania z oceny *ex post* 7PR Komisja zobowiązała się już do stosowania nowego strategicznego podejścia w ramach programu „Horyzont 2020” w celu maksymalizacji jego wkładu w „otwarte innowacje”, „otwartą naukę” i „otwarcie na świat”; wzmacniania efektu synergii między badaniami naukowymi i innowacjami objętymi priorytetami tematycznymi dotyczącymi nowych wyzwań społecznych oraz w dziedzinie nowych i wschodzących technologii cyfrowych oraz kluczowych prorozwojowych technologii i infrastruktury; zbadania potrzeby i możliwości ustanowienia Europejskiej Rady ds. Innowacji jako środka służącego pobudzaniu innowacji i usprawnianiu istniejących instrumentów; ocenienia wspólnych inicjatyw technologicznych pod kątem m.in. ich otwartości, przejrzystości i skuteczności; ułatwiania opracowywania istotnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania, które mogą sprzyjać wprowadzaniu na szeroką skalę wyników badań do zaawansowanych technologii.

Rok 2016 da się zapamiętać jako okres zapoczątkowania wielu działań w ramach trzech priorytetów strategicznych Komisji w zakresie badań naukowych i innowacji. W ramach celu „otwartej innowacji”, który ma zwiększyć zdolność Europy do tworzenia i rozwoju przełomowych innowacji w okresie od 16 lutego do 29 kwietnia 2016 r. otwarte było zaproszenie do zgłaszania pomysłów w sprawie utworzenia Europejskiej Rady ds. Innowacji.

Komisja zobowiązuje się do pełnego wykorzystania dostępnych środków w celu skuteczniejszego zdawania i przekazywania sprawozdań na temat wyników i wpływu badań naukowych i innowacji oraz przyjmuje jako priorytety zrealizowanie koncepcji europejskiej chmury dla otwartej nauki oraz poprawę otwartego dostępu do wyników badań naukowych i danych wyjściowych, zapewniając w ten sposób spełnienie celu „otwartej nauki”.

Ważnym punktem programu pozostaje również „otwarcie na świat”. Porozumienia stowarzyszeniowe Gruzji i Armenii z programem „Horyzont 2020” podpisano odpowiednio w kwietniu i maju 2016 r. Drugie sprawozdanie z realizacji strategii współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji zostanie ogłoszone we wrześniu. Do końca 2016 r. powstanie instrument wsparcia strategicznego rozwoju współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Współpraca międzynarodowa w zakresie badań i innowacji stanowi instrument miękkiej siły oraz mechanizm poprawy stosunków z kluczowymi krajami i regionami²⁰, służącym budowaniu pomostów w czasie konfliktów, zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, lepszemu zrozumieniu złożonych kwestii i wypracowaniu wspólnych strategii na rzecz dobrego zarządzania naszą planetą. Znaczenie współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji zostało zilustrowane przykładem sukcesów, takich jak Europejska Organizacja Badań Jądrowych (CERN), która przedstawiła również plan działania na rzecz regionów o podobnych ambicjach, takich jak Bliski Wschód, gdzie w Jordanii jest w budowie obecnie centrum badań i technologii SESAME, które stanowi wyraz zorientowanej przyszłościowo owocnej współpracy między UE i UNESCO. Stowarzyszenie

---

²⁰ Komunikat COM(2012)497 „Rozwój i koncentracja unijnej współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań naukowych i innowacji: podejście strategiczne”.

obecnie pięciu krajów sąsiednich w ramach programu „Horyzont 2020” wzmacnia europejską politykę sąsiedztwa.